

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 413/2017-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. novembra 2017 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta, zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Rudolfa Tkáčika o sťažnosti [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou JUDr. Mariannou Lechmanovou, Štúrova 20, Košice, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 64/2010, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 64/2010 porušené boli.

2. Okresnému súdu Košice II prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 64/2010 konal bez zbytočných prietáhov.

3. [REDACTED] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Košice II je povinný uhradiť [REDACTED] trovy konania v sume 312,34 € (slovom tristodvanásť eur a tridsaťštyri centov) na účet advokátky JUDr. Marianny Lechmanovej, Štúrova 20, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 413/2017-10 z 12. júna 2017 prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDACTED] [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 64/2010 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Ústavný súd 26. júla 2017 vyzval okresný súd na vyjadrenie sa k vecnej stránke prijatej sťažnosti a oznámenie, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

Vyjadrenie okresného súdu bolo ústavnému súdu doručené 10. augusta 2017, ktorého súčasťou bola chronológia úkonov okresného súdu i účastníkov v napadnutom konaní, z ktorej vyplývajú tieto podstatné skutočnosti:

„- dňa 20. 10. 2011 bolo zistené, že predmetný spis sa stratil, o čom boli spísané zápisnice, a to zákonnou sudkyňou dňa 2. 11. 2011 a predsedom súdu 4. 11. 2011.

- za účelom vykonania rekonštrukcie spisu bola dňa 2. 11. 2011 zasielaná výzva sťažovateľke, ktorá si výzvu prevzala 21. 12. 2011 po zisťovaní jej pobytu cestou dostupných registrov.

- na výzvu sťažovateľka predložila listiny 23. 12. 2011.

- uznesením zo dňa 5. 1. 2012 bolo sťažovateľke priznané oslobodenie od súdnych poplatkov a zároveň bola zisťovaná adresa trvalého pobytu žalovaného.

- v mesiacoch január a február 2012 bol žalobný návrh doručovaný na vyjadrenie žalovanému, avšak bez pozitívneho výsledku.

- dňa 16. 3. 2012 bol daný pokyn pre doručenie zásielky cestou Obvodného oddelenia PZ Košice - KVP.

- oslovené obvodné oddelenie PZ dňa 17. 4. 2012 vrátilo nedoručenú zásielku s tým, že žalovaný na uvedenej adrese nebýva.

- dňa 30. 4. 2012 bola zasielaná výzva sťažovateľke na oznámenie aktuálnej adresy žalovaného.

- dňa 9. 5. 2012 oznámila sťažovateľka, že pobyt žalovaného nepozná a navrhla súdu, aby tento zistil prostredníctvom Interpolu alebo mu ustanovil opatrovníka v konaní. (z dôvodu jeho údajného pobytu v zahraničí, pozn.)

- dňa 5. 6. 2012 bol zisťovaný trvalý pobyt rodičov žalovaného.

- uznesením zo dňa 27. 7. 2012 bol žalovanému ustanovený opatrovník na zastupovanie v predmetnom konaní.

- v auguste 2012 bol určený termín pojednávania na deň 29. 10. 2012.

- pojednávanie sa uskutočnilo a bolo odročené na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania.

- uznesením zo dňa 27. 11. 2012, ktoré nadobudlo právoplatnosť 12. 12. 2012, bolo vo veci nariadené znalecké dokazovanie.

- dňa 21. 12. 2012 bol spis zaslaný na vypracovanie posudku ustanovenému znalcovi.

- dňa 19. 2. 2013 bol doručený znalecký posudok.

- uznesením zo dňa 27. 2. 2013 bolo rozhodnuté o znalečnom. Toto uznesenie spolu so znaleckým posudkom bolo zaslané na vyjadrenie stranám sporu,

- sťažovateľka doručila svoje vyjadrenie 8. 3. 2013.

- 17. 4. 2013 pojednávanie sa nekonalo z technických príčin - nahlásenie bomby v budove súdov.

- z rovnakých príčin sa nekonalo pojednávanie, určené na deň 5. 6. 2013.

- dňa 8. 7. 2013 oznámila sťažovateľka, že v uvedený deň podala na súde návrh na zrušenie práva spoločného nájmu bytu, ktorý je predmetom tohto konania.

- na základe sťažovateľkou uvedenej skutočnosti bolo konanie uznesením zo dňa 15. 7. 2013 prerušené. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 6.8.2013.

- následne bol v dňoch 20. 1. 2014, 26. 5. 2014, 8. 9. 2014, 16. 12. 2014 a 29. 7. 2015 zisťovaný stav konania, ktoré bolo dôvodom prerušenia tohto konania.

- dňa 4. 9. 2015 bolo zistené, že dané konanie je právoplatne ukončené rozsudkom zo dňa 10. 7. 2015, právoplatným dňa 20. 8. 2015.

- uznesením zo dňa 4. 9. 2015, ktoré nadobudlo právoplatnosť 26. 9. 2015, bolo rozhodnuté o pokračovaní v danom konaní.

- 23. 11. 2015 na pojednávaní právna zástupkyňa sťažovateľky navrhla doplniť už vykonané znalecké dokazovanie o trhovú hodnotu členského podielu. Za účelom doplnenia dokazovania bolo pojednávanie odročené na neurčito,

- uznesením zo dňa 20. 10. 2016 bol znalec vyzvaný na doplnenie vypracovaného znaleckého posudku.

- dňa 29. 11. 2016 znalec telefonicky oznámil, že mu nie je jasné všeobecné zadanie dopracovania znaleckého posudku.

- na základe oznámenia znalca bola dňa 20. 3. 2017 zasielaná výzva právnej zástupkyňi sťažovateľky, ktorá písomné vyjadrenie doručila súdu 31. 3. 2017. “

Z predloženého súdneho spisu ústavný súd tiež zistil, že 22. júna 2017 okresný súd vydal uznesenie, ktorým zmenil uznesenie o doplnení znaleckého dokazovania z 20. októbra 2016 a 3. októbra 2017 bolo okresnému súdu doručené doplnenie znaleckého posudku č. 1 k znaleckému posudku č. 02/2013.

Ústavný súd zistil tieto skutočnosti týkajúce sa priebehu napadnutého konania zo súdneho spisu, ktorý mu bol zapožičaný 13. októbra 2017.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci a v podstatnom k veci uviedol:

„... spor možno hodnotiť ako skutkovo obtiažny s ohľadom na nutnosť nariadenia znaleckého dokazovania a dokonca na návrh právnej zástupkyne sťažovateľky i dopracovania už podaného znaleckého posudku...

...období od 15. 7. 2013 do 26. 9. 2015 bolo konanie právoplatne prerušené...

... prietahy, ktoré boli spôsobené súdom - obdobia od 29. 4. 2010 do 20. 10. 2011 a od 23. 11. 2015 do 20. 10. 2016.“

Právna zástupkyňa sťažovateľky ešte v samotnej sťažnosti vyjadrila súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z čl. 17 zákona č. 160/2015 Zb. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ktorý súdom prikazuje, aby postupovali v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb, ďalej z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03,

IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť sporu, v ktorom je sťažovateľka v procesnej pozícii žalobkyne „o vypořádanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov“, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, hoci pripúšťa, že dĺžka konania bola čiastočne závislá od potreby vykonania znaleckého dokazovania.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľky ako účastníka tohto súdneho konania. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka neprispela k doterajšej dĺžke napadnutého konania a na výzvy súdu reagovala v primeraných lehotách.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, bol postup samotného okresného súdu.

Ústavný súd po preskúmaní postupu okresného súdu v napadnutom konaní konštatuje, že doterajšia dĺžka napadnutého konania presahujúca sedem rokov sama osebe je dostatočným dôvodom na vyslovenie porušenia označených práv sťažovateľky, a to aj napriek skutočnosti, že napadnuté konanie bolo v období od 15. júla 2013 do 26. septembra 2015 právoplatne prerušené. Ústavný súd po preskúmaní postupu okresného súdu v napadnutom konaní dospel k záveru, že napadnuté konanie je poznačené zbytočnými prietahmi. Ústavný súd identifikoval zbytočný prietah v trvaní približne jeden a pol roka, od napadnutia veci 30. apríla 2010 do zahájenia rekonštrukcie strateného spisu 2. novembra 2011, a ďalší prietah spočívajúci takisto v nečinnosti v trvaní približne jedenásť mesiacov, od predstretia návrhu na doplnenie znaleckého dokazovania na pojednávaní 23. novembra 2015 do 20. októbra 2016, keď bol súdny znalec uznesením vyzvaný okresným súdom na doplnenie znaleckého dokazovania.

Ústavný súd ďalej poukazuje aj na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07).

Ústavný súd v súvislosti s priebehom znaleckého dokazovania konštatuje, že už zo samotného návrhu sťažovateľky na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov bola zrejmá potreba nariadenia znaleckého dokazovania. Vzhľadom na vývoj v konaní, ako aj značný časový odstup bolo potrebné doplniť znalecké dokazovanie o aktuálnu hodnotu členského podielu, avšak zadanie uložené znalcovi uznesením z 20. októbra 2016 bolo nedostatočné a nevykonateľné, preto okresný súd na základe oznámenia znalca (29. novembra 2016) zaslal výzvu sťažovateľke (20. marca 2017), aby bližšie určila zadanie znalcovi, na ktorú odpovedala vyjadrením doručeným 31. marca 2017, a okresný súd až 22. júna 2017 zmenil svojím uznesením pôvodné zadanie znalcovi. Takýto priebeh znaleckého dokazovania podľa ústavného súdu možno objektívne považovať za zdĺhavý a nesústredený.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu označených práv sťažovateľky, preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, prikázal mu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 17 C 64/2010 konal bez zbytočných prietáhov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľky právoplatne skončená (bod 2 výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadostučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadostučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka v sťažnosti žiadala priznať primerané finančné zadostučinenie v sume 10 000 €, ktoré odôvodnila nečinnosťou a neefektívnou činnosťou súdu. Sťažovateľka považuje doterajšiu dĺžku konania za neprimeranú, znemožňujúcu a oddiaľujúcu spravodlivé rozhodnutie vo veci, teda stavom právnej neistoty.

Pri určení primeraného finančného zadostučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadostučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, zistené prierahy a nesústredenú činnosť okresného súdu, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde, správanie sťažovateľky a všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd, majúci na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadostučinenia je len zmiernenie ujmy pocítovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, ústavný súd považoval priznanie sumy 2 000 € za primerané finančné zadostučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právna zástupkyňa si uplatnila náhradu trov právneho zastúpenia v sume 312,34 €.

Ústavný súd priznal sťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

Uplatnená suma náhrady trov konania sťažovateľkou nepresahuje sumu, ktorú vypočítal ústavný súd, preto ju priznal sťažovateľke v požadovanej sume 312,34 €.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 255 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (bod 4 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. novembra 2017